

Vzájemné uznávání řidičských průkazů – osoba, která nesplňuje tělesné a duševní požadavky pro řízení motorového vozidla

Rozsudek ve věci C-467/10

Trestní řízení proti Barisi Akyüzovi – předběžné otázky, které vznesl Landgericht Gießen (Německo)

Rozsudek druhého senátu Soudního dvora EU z 1. března 2012

prof. JUDr. Richard Pomahač, CSc.

Právní rámec:

směrnice 91/439 o řidičských průkazech

směrnice 2006/126 o řidičských průkazech

Ke skutečnostem a průběhu řízení:

B. Akyüz, narozený v roce 1989, byl několikrát odsouzen v trestním stíhání v letech 2004 až 2008, zejména za ublížení na zdraví, řízení bez řidičského oprávnění, loupež v organizované skupině, jakož i pro vyhrožování a urážky na cti. Pravomocným rozhodnutím mu zamítl v roce 2008 *Landrat* žádost o udělení řidičského oprávnění s odůvodněním, že nesplňuje tělesné a duševní požadavky pro bezpečné řízení motorového vozidla. B. Akyüz krátce potom získal řidičský průkaz pro motorová vozidla skupiny B v Děčíně (Česká republika). Podle sdělení německého velvyslanectví v Praze nelze ani u příslušného orgánu cizinecké policie, ani u policie v Děčíně zjistit, zda B. Akyüz v této době pobýval v České republice. U orgánu cizinecké policie se podle sdělení prostřednictvím e-mailu velvyslanectví ze dne 6. října 2009 nachází pouze hlášení pokrývající období od 1. června 2009 do 1. prosince 2009. Český řidičský průkaz B. Akyüze byl údajně vydán v Děčíně dne 8. června 2009. Podle fotokopie řidičského průkazu však k prvnímu vydání došlo již dne 24. listopadu 2008.

Rozsudkem ze dne 17. prosince 2009 uznal *Amtsgericht Friedberg* B. Akyüze vinným z řízení bez řidičského oprávnění ve dvou případech z prosince 2008 a z března 2009. Odvolací soud měl pochybnosti zejména v otázce, zda německé orgány byly povinny uznat řidičský průkaz vydaný B. Akyüzovi příslušnými českými orgány.

Předběžné otázky:

Brání směrnice 91/439 a 2006/126 hostitelskému členskému státu odmítnout uznat na svém území řidičské oprávnění udělené jiným členským státem, jestliže získání řidičského oprávnění v členském státě vydání předcházelo odmítnutí udělení řidičského oprávnění v hostitelském členském státě, neboť nebyly splněny tělesné a duševní požadavky pro bezpečné řízení motorového vozidla a na základě údajů v řidičském průkazu, jiných nesporných informací pocházejících od členského státu vydání nebo na základě jiných nepochybných informací, zejména dalších údajů samotného držitele řidičského průkazu či dalších jistých informací, které má hostitelský stát k dispozici, je nesporné, že došlo k porušení pravidla obvyklého bydliště stanoveného v čl. 7 odst. 1 písm. b) směrnice 91/439, respektive čl. 7 odst. 1 písm. e) směrnice 2006/126?

Pocházejí dotčené informace ze státu vydání ve smyslu judikatury Soudního dvora rovněž tehdy, jestliže nebyly poskytnuty přímo, nýbrž pouze nepřímo ve formě sdělení třetí osoby, jež se o takové informace opíralo, zejména velvyslanectví hostitelského členského státu v členském státě vydání?

Brání směrnice 91/439 a 2006/126 hostitelskému členskému státu odmítnout uznat na svém území řidičské oprávnění udělené jiným členským státem, jestliže sice byly v členském státě vydání splněny formální podmínky pro získání řidičského průkazu, je však nesporné, že pobyt sloužil výhradně k získání řidičského průkazu (turistika za účelem získání řidičského průkazu), a nikoli k jiným účelům chráněným unijním právem, zejména základními svobodami SFEU a Listinou základních práv Evropské unie, jakož i Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod?

Z odůvodnění rozsudku:

Podle ustálené judikatury Soudního dvora stanoví čl. 1 odst. 2 směrnice 91/439 vzájemné uznávání bez jakýchkoliv formalit řidičských průkazů vydaných v členských státech. Toto ustanovení ukládá členským státům jasnou a přesnou povinnost, která neponechává žádný prostor pro uvážení, pokud jde o opatření, jež mají být přijata k jejímu splnění. Je třeba konstatovat, že stejně je tomu tak i pokud jde o čl. 2 odst. 1 směrnice 2006/126, jehož znění je totožné se zněním čl. 1 odst. 2 směrnice 91/439. Členský stát vydání

musí ověřit, zda jsou splněny minimální podmínky uložené právem EU, zejména podmínky týkající se bydliště a způsobilosti k řízení, stanovené v čl. 7 odst. 1 směrnice 91/439, a tudíž zda je vydání řidičského průkazu oprávněné (srov. rozsudky ve věci C-321/07, *Schwarz*, 2009, ECR I-1113, body 75 a 76, jakož i ve věci C-184/10, *Grasser*, ECR 2011, body 19 a 20). (40-41)

Článek 8 odst. 2 a 4 směrnice 91/439 nicméně umožňuje členským státům, aby za určitých okolností a zejména z důvodů bezpečnosti provozu na

pozemních komunikacích, jak vyplývá z posledního bodu odůvodnění této směrnice, uplatňovaly své vnitrostátní právní předpisy týkající se omezení, pozastavení, odnětí nebo zrušení řidičského oprávnění vůči všem držitelům řidičských průkazů, kteří mají obvyklé bydliště na jejich území. Článek 8 odst. 4 první pododstavec směrnice 91/439 tak opravňuje členský stát k tomu, aby odmítl uznat platnost řidičského průkazu vydaného jiným členským státem osobě, na kterou se na území prvního členského státu vztahuje opatření omezení, pozastavení, odnětí nebo zrušení řidičského oprávnění. Článek 11 odst. 4 druhý pododstavec směrnice 2006/126 stanoví, že členský stát je povinen odmítnout uznat platnost každého řidičského průkazu, který jiný členský stát vydal osobě, jejíž řidičský průkaz je na území prvního státu omezen, pozastaven nebo odejmut. Soudní dvůr opakovaně připomenul, že možnost uvedená v čl. 8 odst. 4 směrnice 91/439 představuje výjimku z obecné zásady vzájemného uznávání řidičských průkazů, a musí být proto vykládána restriktivně (srov. rozsudek ve věci C-1/07, *Weber*, ECR 2008, I-8571, bod 29). Kdyby totiž byly výjimky z povinnosti uznávat bez dalších formalit řidičské průkazy vydané v členských státech, které vyvažují tuto zásadu se zásadou bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích, chápány široce, došlo by tím k popření smyslu zásady vzájemného uznávání řidičských průkazů vydaných v členských státech v souladu se směrnicí 91/439. (43-46)

Pokud jde o tělesnou a duševní způsobilost k řízení, Soudní dvůr zdůraznil, že skutečnost, že podle bodu 5 přílohy III směrnice 91/439 může člen-

ský stát vyžadovat pro jakékoliv vydání řidičského průkazu přísnější lékařskou prohlídku, než jsou prohlídky uvedené ve zmíněné příloze, nemá vliv na povinnost tohoto členského státu uznat řidičské průkazy vydané jinými členskými státy podle téže směrnice (srov. rozsudek ve spojených věcech C-329/06 a C-343/06, *Wiedemann a Funk*, ECR 2008, I-4635, bod 53). (54)

Pokud by bylo přípustné, že členský stát je oprávněn se opřít o svá vnitrostátní ustanovení, aby bez časového omezení bránil uznání platnosti řidičského průkazu vydaného jiným členským státem, došlo by k popření zásady vzájemného uznávání řidičských průkazů, která představuje klíčovou oporu systému zavedeného směrnicí 91/439 (srov. rozsudek ve věci C-476/01, *Kapper*, ECR 2004, I-5205, bod 77). Odmítnutí udělení prvního řidičského oprávnění nelze přirovnávat k případům, stanoveným v čl. 8 odst. 2 a 4 směrnice 91/439 a čl. 11 odst. 4 směrnice 2006/126, které mohou vést k tomu, aby členský stát neuznal řidičský průkaz udělený v jiném členském státě. (57-58)

Z judikatury Soudního dvora rovněž vyplývá, že čl. 1 odst. 2, čl. 7 odst. 1 písm. b), jakož i čl. 8 odst. 2 a 4 směrnice 91/439 nebrání tomu, aby hostitelský členský stát odmítl na svém území uznat řidičský průkaz vydaný později jiným členským státem, pokud je prokázáno, nikoli na základě informací pocházejících od hostitelského členského státu, ale na základě údajů uvedených v samotném řidičském průkazu nebo jiných nesporných informací pocházejících od členského státu vydání, že při vydání tohoto řidičského průkazu nebyla splněna podmínka obvyklého bydliště stanovená v uvedeném čl. 7 odst. 1 písm. b)

směrnice 91/439. Jak již Soudní dvůr rozhodl v bodě 33 výše uvedeného rozsudku *Grasser*, není skutečnost, že hostitelský členský stát vůči držiteli uvedeného průkazu neuplatnil žádné opatření ve smyslu čl. 8 odst. 2 uvedené směrnice, v tomto ohledu relevantní. Tyto závěry je možno vztáhnout na čl. 2 odst. 1 a čl. 11 odst. 4 směrnice 2006/126, pokud jde o nedodržení podmínky obvyklého bydliště. (62-64)

Výčet zdrojů informací, o které se hostitelský členský stát může opřít při odmítnutí uznání řidičského průkazu uděleného v jiném členském státě, aniž by využil vzájemné spolupráce nebo postupu výměny informací na základě čl. 12 odst. 3 směrnice 91/439 a čl. 15 směrnice 2006/126, je omezující a taxativní. Aby informace mohla být považována za nespornou informaci pocházející od členského státu vydání, která prokazuje, že držitel řidičského průkazu neměl při vydání tohoto řidičského průkazu bydliště v posledně uvedeném členském státě, je nutno aby pocházela od orgánu uvedeného členského státu. (66-67)

Pro věc v původním řízení z toho vyplývá, že mají-li německé orgány k dispozici nesporné informace pocházející od českých orgánů, které prokazují, že B. Akyüz neměl své obvyklé bydliště na území České republiky v době, kdy mu tímto členským státem byl vydán řidičský průkaz, jsou oprávněny odmítnout uznání tohoto průkazu. Zásada vzájemného uznávání brání odmítnutí založenému na jakékoliv jiné informaci. V tomto ohledu není vyloučeno, že za takové informace mohou být považovány informace získané u orgánů evidence obyvatel členského státu vydání. Naproti tomu vysvětlení

nebo informace, které držitel průkazu poskytl v průběhu správního nebo soudního řízení v rámci plnění povinnosti součinnosti, kterou mu ukládá vnitrostátní právo hostitelského členského státu, nemohou být považovány za nesporné informace pocházející od členského státu vydání prokazující, že držitel měl bydliště v posledně uvedeném státě v době, kdy mu byl vydán řidičský průkaz (srov. usnesení ve věci C-445/08, *Wierer*, ECR 2009, I-119, body 53, 54, 59 a 61). (68-70)

Okolnost, že informace jsou předány členským státem vydání příslušným orgánům hostitelského členského státu nikoliv přímo, ale pouze nepřímou formou sdělení třetích osob, nemá sama o sobě takovou povahu, aby vyloučila, že tyto informace mohou být považovány za pocházející od členského státu vydání za předpokladu, že pocházejí od orgánu posledně uvedeného státu. Z toho plyne, že pouhá skutečnost, že příslušné orgány hostitelského členského státu využily svého zastoupení v členském státě vydání, aby si opatřily takové informace u příslušných orgánů členského státu vydání, nevylučuje, aby tyto informace byly považovány za pocházející od tohoto posledně uvedeného státu. (71-72)

V rámci posouzení informací pocházejících od členského státu vydání, které má k dispozici, může předkládající soud vzít v úvahu všechny okolnosti sporu, který je mu předložen. Může zejména vzít v úvahu případnou okolnost, že informace pocházející od členského státu vydání uvádějí, že držitel řidičského průkazu byl přítomen na jeho území pouze velmi krátkou dobu a zřídil si na jeho území čistě fiktivní bydliště, jehož jediným účelem bylo uniknout použití

přísnějších podmínek stanovených pro vydání řidičského průkazu v členském státě jeho skutečného bydliště. Je nicméně třeba zdůraznit, že skutečnost, že držitel řidičského průkazu pobýval v daném členském státě s cílem využít méně přísné právní úpravy podmínek vydávání řidičských průkazů, je inherentní výkonu práva svobodně se pohybovat a pobývat na území člen-

ských států, které je přiznáno občanům Unie čl. 21 odst. 1 SFEU a uznané směrnicemi 91/439 a 2006/126, a sama o sobě neumožňuje prokázat nedodržení podmínky obvyklého bydliště, jak je stanovena v čl. 7 odst. 1 písm. b) a čl. 7 odst. 1 písm. e) uvedených směrnic, která odůvodňuje odmítnutí členského státu uznat řidičský průkaz vydaný v jiném členském státě. (75-76)

Z výroku SDEU:

Článek 1 odst. 2 ve spojení s čl. 8 odst. 2 a 4 směrnice 91/439, jakož i čl. 2 odst. 1 ve spojení s čl. 11 odst. 4 směrnice 2006/126/ES musí být vykládány v tom smyslu, že brání právní úpravě hostitelského členského státu, která tomuto státu umožňuje odmítnout uznat na svém území řidičské oprávnění udělené jiným členským státem, pokud držitel tohoto oprávnění nebyl ze strany hostitelského členského státu předmětem žádného opatření ve smyslu uvedeného čl. 8 odst. 4 směrnice 91/439 nebo čl. 11 odst. 4 druhého pododstavce směrnice 2006/126, ale bylo mu v tomto státě odepřeno vydání prvního řidičského průkazu z důvodu, že nesplňuje, podle úpravy tohoto státu, tělesné a duševní požadavky pro bezpečné řízení motorového vozidla.

Uvedená ustanovení musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání právní úpravě hostitelského členského státu, která tomuto státu umožňuje odmítnout uznat na svém území řidičské oprávnění udělené jiným členským státem v případě, že je prokázáno na základě nesporných informací pocházejících od členského státu vydání, že držitel řidičského průkazu v době vydání tohoto průkazu nesplňoval podmínku obvyklého bydliště stanovenou v čl. 7 odst. 1 písm. b) směrnice 91/439 a čl. 7 odst. 1 písm. e) směrnice 2006/126. V tomto ohledu nemůže okolnost, že tyto informace jsou předány členským státem vydání příslušným orgánům hostitelského členského státu nikoliv přímo, ale pouze nepřímo, formou sdělení třetích osob, sama o sobě vyloučit, že tyto informace mohou být považovány za informace pocházející od členského státu vydání, za předpokladu, že pocházejí od orgánu posledně uvedeného členského státu.

Úkolem předkládajícího soudu je ověřit, zda informace získané za takových okolností, jako jsou dány ve sporu v původním řízení, mohou být považovány za informace pocházející od členského státu vydání, jakož i popřípadě vyhodnotit uvedené informace a posoudit s ohledem na všechny okolnosti sporu, který mu je předložen, zda představují nesporné informace prokazující, že držitel řidičského průkazu neměl v době, kdy mu byl řidičský průkaz vydán, na území členského státu vydání své obvyklé bydliště.

Poznámky:

Německé právo upravovalo vzájemné uznávání řidičských průkazů v prosinci 2008 poněkud jinak než v březnu 2009.

Fahrerlaubnis-Verordnung ve znění platném do 15. ledna 2009 stanovil:

Držitelé platného řidičského průkazu EU nebo EHP, kteří mají obvyklé bydliště v Německu, smějí – s dále uvedenou výhradou – v rozsahu svého oprávnění řídit motorová vozidla. Podmínky stanovené pro zahraniční řidičské průkazy je nutno dodržovat i v Německu. Toto oprávnění neplatí pro držitele řidičského průkazu,

1. kteří jsou držiteli pouze výcvikového řidičského průkazu nebo jiného prozatímně vystaveného řidičského průkazu,
2. kteří měli v okamžiku udělení oprávnění své obvyklé bydliště v Německu, ledaže získali své řidičské oprávnění jako studenti nebo žáci během alespoň šestiměsíčního pobytu,
3. kterým byl řidičský průkaz v Německu odňat předběžně nebo pravomocně soudem nebo s okamžitou vykonatelností či pravomocně správním orgánem nebo kterým byl řidičský průkaz odepřen konečným rozhodnutím nebo kterým řidičský průkaz nebyl odňat jen proto, že se tito mezitím řidičského průkazu vzdali,
4. kterým nelze na základě pravomocného soudního rozhodnutí řidičské oprávnění udělit nebo
5. pokud jim bylo v Německu, ve státě, který řidičské oprávnění udělil, nebo ve státě, v němž mají své obvyklé bydliště, zakázáno řízení motorových vozidel nebo jim byl řidičský průkaz podle německého trestního řádu zabaven, zajištěn nebo vzat do úschovy.

V důsledku novelizace provádějící v německém právu čl. 11 odst. 4 směrnice 2006/126 se změnilo znění výše uvedeného bodu 2 takto:

2. kteří podle údajů v řidičském průkazu nebo nesporných informací pocházejících od členského státu vydání měli v okamžiku vydání tohoto průkazu své obvyklé bydliště v Německu, ledaže získali tento řidičský průkaz jako žáci nebo studenti během alespoň šestiměsíčního pobytu.

Prejudikatura:

C-476/01, Kapper, ECR 2004, I-5205

C-329/06 a C-343/06, Wiedemann a Funk, ECR 2008, I-4635

C-1/07, Weber, ECR 2008, I-8571

C-321/07, Schwarz, 2009, ECR I-1113

C-445/08, Wierer, ECR 2009, I-119

C-184/10, Grasser, ECR 2011